

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри фінансів, банківської та страхової справи ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Кришталь Галини Олександрівни

на дисертаційну роботу Дацуна Сергія Васильовича на тему:

«Підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі трансформації їх бізнес-моделі», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Актуальність теми дисертаційної роботи

У сучасних умовах розвитку економіки питання підвищення конкурентоспроможності підприємств набуває особливої актуальності, оскільки саме конкурентоспроможність визначає здатність суб'єктів господарювання забезпечувати фінансову стійкість, інноваційний розвиток та ефективне функціонування в умовах нестабільного ринкового середовища. Посилення глобалізаційних процесів, цифровізація економіки, зростання фінансових ризиків і невизначеності вимагають від підприємств переосмислення традиційних підходів до управління та формування нових моделей створення цінності.

Для України актуальність зазначеної проблематики істотно зростає в умовах воєнного стану та необхідності післявоєнного відновлення економіки. Руїнування інфраструктури, порушення логістичних і фінансових потоків, обмежений доступ до інвестиційних і кредитних ресурсів, зростання операційних витрат зумовлюють потребу у трансформації бізнес-моделей підприємств як ключового інструменту адаптації до кризових умов. Саме бізнес-модель у таких умовах виступає інтегратором стратегічних, фінансових і операційних рішень, що визначають конкурентні позиції підприємства.

Особливої значущості в цьому контексті набуває дослідження ринку експрес-доставки, який відіграє важливу роль у забезпеченні безперервності економічних зв'язків, підтримці електронної комерції та фінансових трансакцій у період воєнних викликів. З огляду на це, тема дисертаційної роботи є актуальною, своєчасною та відповідає сучасним потребам розвитку економічної науки і практики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими та логічно послідовними. Автором здійснено ґрунтовний аналіз наукових джерел, що охоплюють класичні й сучасні підходи до дослідження конкурентоспроможності підприємств, бізнес-моделей, стратегічного управління та управління змінами.

Методологічна база дослідження характеризується комплексністю та адекватністю поставленій меті. У роботі використано системний підхід, SWOT-та PESTLE-аналіз, модель п'яти сил конкуренції М. Портера, методи аналізу і синтезу, моделювання та кейс-метод, що дозволило всебічно дослідити процеси трансформації бізнес-моделей підприємств і обґрунтувати практичні рекомендації щодо підвищення їх конкурентоспроможності.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі трансформації їх бізнес-моделей» розглянуто еволюцію наукових підходів до трактування конкурентоспроможності, розкрито її економічну сутність, обґрунтовано роль бізнес-моделі як стратегічного інструменту сучасного підприємства. Також розглянуто підходи до управління життєвим циклом бізнес-моделі та визначено особливості її трансформації в умовах воєнного стану. Другий розділ «Формування та реалізація бізнес-моделей підприємств у контексті підвищення конкурентоспроможності за умов динамічного ринкового середовища» містить аналіз поточного рівня конкурентоспроможності економіки України, досліджено особливості функціонування ринку експрес-доставки в умовах війни, а також узагальнено основні напрями трансформації бізнес-моделей провідних операторів галузі. У третьому розділі дисертації «Напрями підвищення конкурентоспроможності бізнес-моделей операторів експрес-доставки в умовах війни та повоєнного відновлення» обґрунтовано методичні підходи до трансформації бізнес-моделей підприємств галузі, доцільність поєднання інструментів реінжинірингу та кайдзен у межах механізму підвищення конкурентоспроможності, а також визначено стратегічні орієнтири розвитку бізнес-моделей в умовах цифровізації економіки.

Обґрунтованість отриманих результатів підтверджується аналізом діяльності провідних операторів ринку експрес-доставки України, що забезпечило тісний зв'язок теоретичних положень з практикою господарської діяльності.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується використанням офіційних статистичних даних, матеріалів державних органів і міжнародних організацій, а також апробацією основних положень роботи на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Результати дослідження опубліковано у фахових наукових виданнях, у тому числі в журналі, індексованому в наукометричній базі Scopus.

Наукова новизна дисертації полягає у розвитку теоретико-методичних засад підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі трансформації їх бізнес-моделей з урахуванням воєнних і фінансово-економічних ризиків та процесів цифровізації економіки. Зокрема, уперше сформовано концептуальну модель підвищення конкурентоспроможності операторів ринку експрес-доставки на основі трансформації бізнес-моделі; удосконалено аналітичний інструментарій дослідження ринку експрес-доставки та методичний підхід до трансформації бізнес-моделей операторів ринку; набули подальшого розвитку наукові підходи до аналізу підвищення конкурентоспроможності підприємств через трансформацію бізнес-моделей та теоретико-методичні засади управління життєвим циклом бізнес-моделі;

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає в можливості використання запропонованих підходів і рекомендацій у діяльності підприємств, зокрема операторів ринку експрес-доставки, з метою підвищення їх фінансової стійкості, ефективності та конкурентоспроможності. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі розроблення стратегій розвитку підприємств, управління фінансовими ризиками та інвестиційного планування.

Зауваження та дискусійні положення

Високо оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи, доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення:

1. Варто більш детально обґрунтувати практичні аспекти впровадження цифрових технологій у діяльність операторів експрес-доставки. Зокрема, варто розширити аналіз щодо інтеграції IT-рішень (TMS, CRM, ERP, трекінгові платформи), розглянути бар'єри цифровізації для малого та

середнього бізнесу, а також окреслити етапність і пріоритетність цифрових змін залежно від масштабу та специфіки компаній галузі.

2. Потребує подальшого розвитку питання оцінювання довгострокових фінансових ризиків, пов'язаних із трансформацією бізнес-моделей у післявоєнний період.
3. Доцільним видається приділити більше уваги управлінським механізмам мотивації персоналу та залучення працівників до процесів постійного вдосконалення, оскільки активна участь колективу є ключовою умовою ефективного впровадження кайдзен-методики.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Загальний висновок

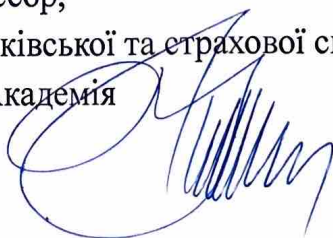
Дисертаційна робота Дацуна Сергія Васильовича «Підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі трансформації їх бізнес-моделі» є завершеним, логічно структурованим науковим дослідженням, яке вирішує важливу наукову задачу щодо розробки теоретико-методичних засад підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі трансформації їх бізнес-моделі, а також формування стратегічних напрямів оптимізації бізнес-моделі в контексті динамічного ринкового середовища.

Отримані наукові результати є теоретично й практично значущими, що дозволяє використовувати їх у науково-дослідній сфері, в освітньому процесі, а також при виробленні напрямів трансформації бізнес-моделей операторів ринку експрес-доставки.

Вважаю, що за змістом, структурою, логікою викладення, обсягом та завершеним характером наукового дослідження дисертаційна робота Дацуна С.В. «Підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі трансформації їх бізнес-моделі», а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, зі спеціальності 051 Економіка.

Рецензент,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи,
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»

Г. О. Кришталь